

An Analysis of Speech Acts in the Dialogue Between the Dwellers of Paradise and the Inhabitants of Hell in the Holy Quran

Ovais Mohammadi*¹

¹ Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Faculty of Humanities and Sports Sciences, Gonbad Kavous University, Gonbad Kavous, Iran.

Article Info

ABSTRACT

Article type:
Research Article

Received:
04/06/2024

Accepted:
12/08/2024

The element of dialogue (hiwār) in the Quran is among the significant concepts employed by God to fulfill His divine promises. The Quran features various forms of dialogue, including the discourse between the people of Paradise and the people of Hell, who engage in debate and discussion upon witnessing their own deeds and the ensuing punishment or reward. Accordingly, this study adopts a descriptive-analytical approach to examine the discourse between the inhabitants of Hell and Paradise in light of Searle's theory of speech acts. Such an approach enables a deeper understanding of the nuanced semantic dimensions of the text. Thus, the present research seeks to analyze the speech acts present in the dialogues between the blessed and the damned—dialogues that unfold in a uniquely profound setting. The foundational speech act in the discourse between the people of Paradise and Hell is the expressive speech act, as the language used by the damned primarily conveys their psychological states—such as regret, remorse, and fear—while the speech of the blessed is predominantly employed for gratitude, prayer, and reproach of the damned.

Keywords: *Speech acts, Dialogue of the people of Paradise, Dialogue of the people of Hell, Holy Quran.*

Cite this article: Mohammadi, O. (2025). *An Analysis of Speech Acts in the Dialogue Between the Dwellers of Paradise and the Inhabitants of Hell in the Holy Quran*, year1, issue2, Pp 273-298. DOI: 10.22034/jisall.2025.510062.1043

© The Author(s).

Publisher: University of Zabol

***Corresponding Author:** Ovais Mohammadi

Address: Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Faculty of Humanities and Sports Sciences, Gonbad Kavous University, Gonbad Kavous, Iran.

E-mail: oveis.mohammadi@gonbad.ac.ir

بررسی کارگفت‌های گفتمان بهشتیان و دوزخیان در قرآن کریم

اوئیس محمدی*

استادیار، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده علوم انسانی و علوم ورزشی، دانشگاه گنبد کاووس، گنبد کاووس، ایران.

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

دریافت:

۱۴۰۳/۰۳/۱۵

پذیرش:

۱۴۰۳/۰۵/۲۲

عنصر حواری یا گفتگو در قرآن از جمله مفاهیم مهمی است که خداوند از آن برای تحقق وعده‌هایش استفاده کرده است. گفتگو در قرآن انواع مختلفی دارد که از جمله آن گفت-وگویی میان اهل بهشت و دوزخ است که با مشاهده اعمال خود و عقاب و پاداشی که برای آن‌ها پیش آورده است به گفتگو و مجادله با هم می‌پردازند. لذا پژوهش حاضر با روشی توصیفی-تحلیلی به تطبیق گفتمان میان دوزخیان و بهشتیان با توجه به نظریه کنش-گفتاری سرل پرداخته است. با تکیه بر چنین رویکردی می‌توان جنبه‌های مختلف و ظریف معنایی متون را درک کرد. از این رو، در پژوهش حاضر سعی شده است که کارگفت‌های مذکور در گفتگوهای میان بهشتیان و دوزخیان -که در فضا و موقعیتی منحصر به فرد بیان می‌شود- تحلیل شود. کارگفت پایه در زبان گفت‌وگویی بهشتیان و دوزخیان کارگفت عاطفی است؛ به این دلیل که زبان در گفتار دوزخیان بیشتر برای بیان حالات روحی آن‌ها که شامل: حسرت خوردن، پشیمان بودن و هراس داشتن است بکار رفته است و در گفتارهای بهشتیان نیز زبان بیشتر برای شکرگذاری، دعا کردن و سرزنش کردن دوزخیان به کار رفته است.

کلمات کلیدی: کارگفت، گفتگوی اهل بهشت، گفتگوی اهل دوزخ، قرآن کریم.

استناد: محمدی، ا. (۱۴۰۳). بررسی کارگفت‌های گفتمان بهشتیان و دوزخیان در قرآن کریم، دوره ۱، شماره ۲، صص ۲۷۳-۲۹۸.

DOI: 10.22034/jisall.2025.510062.1043

حقوق مؤلف © نویسندگان.

ناشر: دانشگاه زابل

۱. مقدمه

قرآن کریم اثری هنری و فوق بشری است که از سبکی شکوهمند و تأثیرگذار برخوردار می‌باشد. مفاهیم این کتاب ارزشمند دارای حیاتی‌ترین مسائل و جامع‌ترین برنامه‌ها برای زندگی بشر از آغاز آفرینش تا زمان برپایی قیامت می‌باشند. همواره تحلیل و بررسی سبک‌شناسی این اثر و تطبیق آن با توجه به نظریه‌های نوین در نزد پژوهشگران اسلامی و غیر اسلامی از اهمیت چندانی برخوردار است. اسلوب گفت‌وگو یکی از اسلوب‌های اصیل قرآن است، که این اسلوب حکمی و بلاغی بیشتر برای اثبات وحدانیت خداوند، رستاخیز، بیان رسالت پیامبر(ص) و همچنین موضوعاتی که پیامبر بخاطر آن در میان اقوامش برخاست و با آنها مجادله کرد، پرداخته‌است (حاقه، ۲۰۱۶: ۲۴۳). گفت‌وگو در قرآن مهم‌تر از گفت‌وگو در داستان است؛ زیرا در قرآن پیش‌زمینه تمام حوادث آینده هست و باعث می‌شود تا مخاطب از آغاز گفت‌وگو به تعمق در مطلب پردازد و همواره مترصد حوادث آینده باشد. از این‌رو کاربرد گفت‌وگو در قرآن کریم به عنوان مؤثرترین رمزگشای کشف حقیقت است (خراسانی، ۱۳۸۲: ۱۲). عنصر گفت‌وگو در قرآن انواع مختلفی را دارد و در بعضی از آنها خداوند با بندگانش گفت‌وگو می‌کند و در برخی دیگر بندگان با هم به گفت‌وگو نشسته‌اند. یکی از این گفتمان‌ها، گفتمان اهل بهشت و جهنم است که این دو گروه پیرامون اعمال و گفته‌های خود با یکدیگر به بحث و مجادله می‌پردازند. لذا پژوهش حاضر به بررسی عنصر گفت‌وگو این دو گروه با توجه به «نظریه کنش گفتاری» پرداخته است.

اصطلاح کنش گفتاری از اصلاحات زبانشناسی و فلسفه زبان است. نظریه کارگفت را نخستین بار آستن یکی از فیلسوفان مکتب آکسفورد معرفی کرد. او معتقد بود که جملات خبری گونه اصلی جملات زبان نیستند. کاربرد اصلی زبان اطلاعی نیست و صدق یا کذب معنای تمام پاره‌گفت‌های قابل تعیین نیست (بوقرومه، بی‌تا، ۴). آستن و شاگردسرل با تألیف آثاری در این زمینه به اثبات رساندند که کاربرد زبان تنها در توصیف واقعیت‌های پیرامون معنا پیدا نمی‌کند. این نظریه زبانی، به تحلیل انواع مختلف کارهایی که می‌توانیم با کلمات انجام دهیم، سروکار دارد. این در حالی است که برخی فیلسوفان بر این باور بوده‌اند که زبان بکار گرفته می‌شود تا جهان را بازنمایی کند. به همین دلیل، حقیقت مفهوم مرکزی فلسفه زبان بوده است (بلخیر، بوکرمة، ۲۰۱۳: ۳-۲). با توجه به آنچه که گفته شده، در این پژوهش به بررسی مجموع کارگفت‌های به کاربرده شده توسط دو گروه بهشتیان و دوزخیان در قرآن به منظور فهم و توصیف بهتر این آیات و همچنین زمینه را برای نوعی تفسیر کاربردی فراهم آورد. پژوهش بر پایه این فرضیه شکل گرفت که کارگفت‌های به کار برده شده در این متن عبارتند از: کارگفت اظهاری، ترغیبی، عاطفی و تعهدی است که در این میان، کارگفت عاطفی کارگفت پایه است که در بیشتر گفت‌وگوها به کار برده شده است.

۱-۱. پیشینه پژوهش

تاکنون پژوهشگران در دو زبان فارسی و عربی، آثار ادبی متعددی را بر پایه «نظریه کنش گفتاری» مورد بررسی و تحلیل قرار داده‌اند. لذا در زبان عربی به پژوهش‌هایی چون: «الأفعال الكلامية في الشعر السياسي لنزار قباني» از بوزید عائشة (۲۰۰۹)، «الأفعال الكلامية في سورة الكهف - دراسة تداولية» از آمنه لعور (۲۰۱۱)، «نظریه الأفعال الكلامية بين التراث العربي والمناهج الحديثة دراسة تداولية» از محمد مدور (۲۰۱۲)، «نحو القراءة جدید للتراث العربي والإسلامي بالوقوف على تداولية الأفعال الكلامية» از عمر بلخیر و فاطمة الزهراء بوکرمة (۲۰۱۳)، «نظریه الأفعال الكلامية في ظل جهود أوستين» از یسمنه عبدالسلام (۲۰۱۴)، «تحليل مسرحية مغامرة رأس المملوك جابر وفق نظرية الفعل الكلام» از لادا عدنان فتینه (۲۰۱۵)، «نحو قراءة جديدة للتراث العربي والإسلامي بالوقوف على تداولية الأفعال» از فائز الحنفی (۲۰۱۵)، «الأفعال الكلام في الرواية الأسود يليق بك في التشكيل التداولي السردی» از سناء صحراوي (۲۰۱۴)، «دراسة الخطبة الجهادية لأمير المؤمنين علي (عليه السلام) على ضوء نظرية الأفعال الكلامية» از انسيه طالبي (۲۰۱۵)، نظریه أفعال اللغة لدى فيلسوف أوستين أسسها وحدودها الفلسفية» از الحسين أخدوشي (۲۰۱۶)، «نظریه الأفعال الكلامية عند أوستين وسيرل و دورها في البحث التداولي» حکمیه بوقرومة (لاتا) اشاره کرد.

در میان پژوهش‌های زبان فارسی نیز به پژوهش‌هایی چون: «تحليل متن شناسی زیارت‌نامه حضرت امام رضا (علیه السلام) بر پایه نظریه کنش گفتار سرل» از مهدی رجب‌زاده، محمدرضا پهلوان‌نژاد و محمدرضا فخرروحانی (۱۳۸۹)، «تحليل خطبه پنجاه ویکم نهج البلاغه براساس طبقه‌بندی سرل از کنش گفتاری» از مریم فضائلی و محمد نگارش (۱۳۹۰)، «تحليل ژانر شطح براساس نظریه کنش گفتار» از سیدمهدی زرقانی و الهام اخلاقی (۱۳۹۱)، «بررسی نوبت‌گیری و کنش گفتاری در نمایش‌نامه‌ی آهسته یا گل سرخ با تکیه بر مطالعات سبک‌شناسی درام» از بهروز محمود بختیاری و سیدمصطفی حسینی (۱۳۹۱)، «تحليل خطبه حضرت زينب (سلام الله عليها) در کوفه براساس نظریه کنش گفتار سرل» از طاهره ایشانی و معصومه نعمتی قزوینی (۱۳۹۳)، «تحليل ساختار کارگفت انداز در قرآن کریم» از علیرضا دل‌افکار، محمدرحمن صانعی‌پور، بهمن زندی و مهدی ارجمندفر (۱۳۹۳)، «تأثير بافت زمانی - مکانی بر تحليل کنش گفتار با مقایسه فراوانی انواع کنش‌های گفتار در سوره‌های مکی و مدنی قرآن کریم» از سید محمد حسینی معصوم و عبدالله رادمرد (۱۳۹۳)، «نظریه افعال گفتاری» از محمدعلی عبداللهی (۱۳۹۳)، «جستاری در نهج البلاغه از منظر نظریه زبانی کارگفت» از فروغ کاظمی (۱۳۹۴)، «مطالعه کارگفت‌های نامه مقام معظم رهبری به جوانان اروپا و آمریکای شمالی» از فائزه عرب یوسف آبادی، داوود سیقی قره‌یتاق و عبدالباسط عرب یوسف آبادی (۱۳۹۴)، «کنش‌های گفتاری و ارتباط آن

با جنسیت و طبقه‌بندی اجتماعی در گرشاسب‌نامه» از مریم جلالی و معصومه صادقی (۱۳۹۴)، «تحلیل فمینیستی گفتمان و توازن قدرت در رمان شمال و جنوب اثر الیزابت کاسکل بر پایه نظریه کنش‌های گفتاری جان سرل» از سارا خزاعی، مریم سلطان‌یاد و محمودرضا قربان صباغ (۱۳۹۵)، «بازتاب شرایط اجتماعی در تحلیل کنش‌های گفتاری تفسیر عرفانی کشف الاسرار» از سوسن جبری و مریم جعفری (۱۳۹۵)، مقایسه کنش‌های گفتار در پیامک‌های فارسی زنان و مردان جوان براساس طبقه‌بندی سرل» از سید محمد حسینی معصوم و فاطمه خاوری (بی‌تا) اشاره کرد.

با توجه به آنچه که گفته شد، می‌توان به این امر اشاره کرد که این پژوهش‌ها و نوشته‌های دیگری که با توجه به «نظریه کنش گفتاری» به رشته تحریر در آمده‌اند تنها جنبه ابداع و نوآوری آن‌ها در جامعه آماري این پژوهش‌ها است و از آنجایی که هیچ پژوهشی به بررسی کارگفت‌های موجود در گفتگوی بهشتیان و دوزخیان در قرآن کریم نپرداخته است، لذا انجام پژوهش حاضر امری نو و حائز اهمیت می‌باشد.

۲. بحث و بررسی

۲-۱. بنیاد نظری پژوهش

نظریه کنش گفتاری از زیر شاخه‌های زبان‌شناسی کاربردی است که برای تغییر نگرش تقلیدی گفتمان که تنها مبتنی بر کارکرد اجرایی و توصیفی آن است، صورت گرفت (صحراوی، ۲۰۱۴: ۲۹). این نظریه زبان را در بافت کنش انسانی قرار می‌دهد و درباره کارکردها و هدف‌های کنش انسانی که از طریق جملات محقق می‌شوند، تحقیق می‌کند (فضائلی و نگارش، ۱۳۹۰: ۸۴). با مراجعه به نوشته‌های جون آستین (Jon. Austion) که مؤسس این نظریه است و شاگردش جان آر. سرل (Jon R. Searl) که این نظریه را تکامل بخشیدند، نظریه کنش گفتاری را تصرف یا عملی اجتماعی می‌دانند که انسان آن را با کلامش آشکار می‌سازد. بنابراین کنش گفتاری با اظهار کردن لفظی به کمک الفاظ مشخص تکامل می‌یابد (همان: ۲۸). آستین استاد فلسفه اخلاق دانشگاه آکسفورد است که نظریه کنش گفتاری را در مقابل نگرش اثبات‌گرا به معنا مطرح کرد. او نظریه کنش گفتاری را در واکنشی به سه اصلی که در میان منطق‌دانان اثبات‌گرا، مبنای نگرش نسبت به معنی بود، مطرح کرد. این سه اصل عبارتند از:

۱- جملات خبری گونه اصلی جملات زبان هستند.

۲- کاربرد اصلی زبان، اطلاع دادن از طریق جملات است.

۳- صدق و کذب معنی جملات را می‌توان تعیین کرد.

او بعدها با رد این اصول و اعمال ملاحظات خویش، شرایط شکل گرفتن نظریه کنش‌گفتاری را پدید آورد. از منظر او کارگفت در واقع کنش و عملی است که در خارج از زبان تغییر ایجاد می‌کند (طالبی، ۱۴۳۶: ۶۰). در نظریه آستین انواع کنش عبارتند از: کنش بیانی، کنش منظوری و کنش تأثیری. منظور از کنش بیانی (Acte locutoire) کاربرد صحیح و تحت‌اللفظی واژه‌های موجود در جمله است که در فرهنگ لغت آمده است به نحوی که معنای مشخصی را در ذهن پدید می‌آورد. کنش منظوری یا غیر بیانی (Acte illocutoire) به قصد و نیت گوینده از گفتن آن جمله که به صراحت در جمله بیان نمی‌شود، اشاره دارد. به عبارت دیگر، گوینده از بیان یک گفتار، معنایی را در نظر دارد. کنش تأثیری یا کنش پس از بیان (Acte perlocutioary) به تأثیر آن جمله بر روی مخاطب گفته می‌شود که بستگی به گوینده و شنونده هر دو دارد و نتیجه یا فرمان پیام گفتار است. به عبارتی، واکنش شنونده یا مخاطب بر کنش غیربیانی را کنش تأثیری می‌گویند (بوقرومه، بی تا: ۸). به اعتقاد وی محور تحلیل در نظریه افعال گفتاری، کنش غیربیانی است و نه کنش تأثیری؛ بنابراین به‌طور جدی بین کنش بیانی و تأثیری تمایز قائل می‌شود (الحنفی، ۲۰۱۵: ۹). اما تمایزی که آستین بین کنش بیانی قائل شده است از جانب بعضی فیلسوفان از جمله سرل، مورد نقد قرار گرفته شد. شاگرد آستین، سرل این نظریه را تا حد زیادی بسط داد و البته در مواردی نیز آرای استاد خود را مورد نقد قرار داد. جان سرل در کتاب کارگفت‌ها نشان می‌دهد که تحقیق درباره زبان بدون ماهیت و نحوه کار ذهن ناتمام است. زبان و افعال جزء واقعیت نهادی و اجتماعی هستند و مطالعه زبان در پرتو مطالعه ذهن با این واقعیت که زبان پدیده‌ای اجتماعی است، منافاتی ندارد (کاظمی، ۱۳۹۴: ۱۴). سرل معتقد است که زبان نه تنها پدیده‌ها را توصیف می‌کند، بلکه در اجرای آن‌ها نیز نقش دارد. بافت یا محوای کلام یکی از مهم‌ترین عواملی است که در تقسیم‌بندی انواع کنش گفتاری در تقسیم‌بندی انواع کنش گفتاری در دیدگاه سرل اهمیت دارد. چگونگی شکل‌گیری بافت یک کنش گفتار با ماهیت و مقصود از تولید آن کنش در تعامل است. مثلاً این که آیا کنش، یک عمل اجتماعی صرف است یا خیر و نیز اینکه آن کنش در بردارنده چه نوع عمل اجتماعی می‌باشد. از این رو در بررسی کنش‌های گفتاری متون مختلف لازم است نوع بافت در بردارنده کنش گفتار و نوع عمل اجتماعی مورد نظر از تولید آن، مورد توجه دقیق قرار گیرد. سرل در بسط نظریه کنش گفتار اقدام به طبقه‌بندی کنش‌های گفتاری در پنج حیطه مختلف به شرح زیر نمود (صحراوی، ۲۰۱۴: ۳۳)

۲-۲. انواع کنش گفتاری در گفتمان بهشتیان و دوزخیان

۲-۲-۱. کارگفت عاطفی (Expressive)

کنش عاطفی، نشان دهنده حالات عاطفی و روانی فرد از قبیل شادی، غم، امید، ترس و... است و گوینده از آن برای بیان احساسات خویش از قبیل: تبریک، عذرخواهی و غیره و ذهنیت افراد نسبت به

واقعیت بهره می‌برد (مدور، ۲۰۱۲: ۵۲). در این نوع کنش گوینده نه تلاش می‌کند تا جهان را با کلمات خود مطابقت دهد و نه کلمات را با جهان بیرون بلکه درستی گزاره عاطفی بدیهی است، چون بیان احساس گوینده است و قابل صدق و کذب نیست (الصراف، ۲۰۱۱: ۶۲) در این نوع کنش گوینده حالت روانی خود را با چنین افعالی بیان می‌کند: تشکر کردن، آرزو کردن، سلام کردن، خشمگین شدن، عذرخواهی کردن، تبریک گفتن، ناسزا گفتن، خوشحال شدن، افسوس خوردن و...

جدول مربوط به آرایش کارگفت‌های عاطفی (FE)

دوزخیان				بهشتیان			
تعداد	نوع	مشخصات آیه	متن آیه	تعداد	نوع	مشخصات آیه	متن آیه
۲	حسرت خوردن	۱۰ ملک	لو کنا نسمع او نعقل ما کنا فی اصحب السعیر	۱	دعا کردن	۴۸ اعراف	ربنا لا تجعلنا مع القوم الظلمین
۱	پشیمان بودن	۲۷ فرقان	یلیتنی اتخذت مع الرسول سیلا	۲	سرزنش کردن	۱۴ حدید	بلی ولکنکم فتنتم انفسکم و تربصتم و ارتبتم و غرتکم الامانی حتی جاء امرالله و غرکم بالله الغرور
۱	پشیمان بودن	۲۸ فرقان	یویلتی لیتنی لم اتخذ فلانا خلیلا	۱	سرزنش کردن	۴۸ اعراف	ما اغنی عنکم جمعکم وما کنتم تستکبرون
۱	دعا کردن	۶۱ صاد	ربنا من قدم لنا هذا فزده عذابا ضعفا فی النار	۳	قدردانی کردن	۷۴ زمر	الحمد لله الذی صدقنا وعده و اورثنا الارض نتبوا من الجنة حیث نشاء فنعم اجر العملین
۱	حسرت خوردن	۱۲۸ الحاقه	ما اغنی عنی مالیه	۱	سرزنش کردن	۱۳ حدید	ارجعوا وارهکم فالتمسوا نورا
۱	پشیمان بودن	۱۶۶ احزاب	یلیتنا اطعنا الله واطعنا الرسولا	۳	دعا کردن	۸ تحریم	ربنا اتمم لنا نورنا واغفر لنا انک علی شی قدیر
۱	حسرت خوردن	۱۲۵ الحاقه	یلیتنی لم اوت کتبه	۱	سرزنش کردن	۱۵۰ اعراف	ان الله حرمها علی الکفرین

۱	حسرت خوردن	۲۶الحاقه	و لم ادر ما حسابیه	۲	شکرگزار بودن	۳۴فاطر	الحمد لله الذی اذهب عنا الحزن ان ربنا لغفور شکور
۱	دعا کردن	۲۷الحاقه	یلیتها کانت القاضیه	۳	شادی - شکرگزاری	۴۳اعراف	الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما كنا لنهتدی لولا ان هدانا الله لقد جاءت رسل ربنا بالحق
۱	سرزنش کردن	۲۹صافات	بل لم تکنوا مؤمنین				
۲	پشیمان بودن	۲۷انعام	یلیتنا نرد ولانکذب بایات ربنا ونکون من المؤمنین				
۳	هراس داشتن	۴۹کهف	یو یلینا مال هذا الکتب لا یغادر صغیره و لاکبیره الا احصها ولا یظلم ربک احدا				
۱	ناسزا گفتن	۴۴اعراف	ان لعنه الله علی الظلمین				
۱	سؤال کردن	۶۲صا	ما لنا لانری رجالا کنا نعذبهم من الاشرار				
۱	سؤال کردن	۶۳ص	اتخذنهم سخریا ام زاغت عنهم الابصار				
۱	حسرت خوردن	۲۹الحاقه	هلک عنی سلطنیه				
۱	دعا	۶۸احزاب	ربنا ااتهم				

	کردن		ضعفین من العذاب ولعنهم لعنا کبیرا				
۲	سرزنش کردن	۳۲سبأ	انحن صددنکم عن الهدی بعد إذ جاءکم بل کتتم مجرمین				
۲	سرزنش کردن	۱۳۹اعراف	فما کان لکم علینا من الفضل فذوقوا العذاب بما کتتم تکسبون				
۲	ناسزا گفتن	۶۰صا	بل انتم لامرحبا بکم انتم قدمتموه لنا فبئس القرار				
۱	حسرت خوردن	۱۰۰اشعراء	فما لنا من شافعین				
۱	حسرت خوردن	۱۰۱اشعراء	ولاصدیق حمیم				
۱	حسرت خوردن	۱۰۲اشعراء	فلو ان لنا کره فنکون من المؤمنین				
۱	پشیمان بودن	۱۱۴انبیاء	یاویلنا انا کنا ظلمین				
۱	حسرت خوردن	۴۰نبا	یلبتینی کنت ترابا				
۱	حسرت خوردن	۲۰صافات	یویلنا هذا یوم الدین				
۲	نفرین کردن	۵۹ص	هذا فوج مقتحم معکم لامرحبا بهم انهم صالوا النار				
۱	حسرت	۵۸زمر	لو ان لی کره				

	خوردن		فاکون من المحسنین			
--	-------	--	----------------------	--	--	--

مثال کارگفت عاطفی بهشتیان:

الف) الحمد لله الذی هدانا لهذا و ما كنا لنهتدی لولا ان هدانا الله: در این گفتار بهشتیان نخست از اینکه خداوند آن‌ها را به راه راست هدایت کرده است و این راه برای آن‌ها سودمند بوده است، ابراز خوشحالی می‌کنند و در ضمن آن شکر و سپاس خود را از خداوند متعال بیان می‌کنند. بر این اساس، دو احساس شادی و سپاس در این جمله دیده می‌شود.

ب) ما اغنی عنکم جمعکم وما کتتم تستکبرون: در این گفتار، بهشتیان با نهایت نزاکت و ادب، دوزخیان را ملامت می‌کنند. در واقع، در این آیه، نوعی دلالت افسوس به چشم می‌خورد.

مثال کارگفت عاطفی دوزخیان:

الف) لو كنا نسمع او نعقل ما كنا فی اصحاب السعیر: در این گفتار دوزخیان حسرت می‌خورند و پشیمان‌اند که چرا در پیروی از حق تعقل و اندیشه نوزیده‌اند.

ب) یلیتنی اتخذت مع الرسول سبیلا: در این گفتار دوزخیان با نهایت حسرت می‌گویند که چرا از رسولان خدا پیروی نکردیم.

۲-۲-۲. کارگفت اظهاری (Assertives)

کنش گفتاری اظهاری توصیف حالت یا حادثه ای است که گوینده در آن سعی دارد تا عقیده خود را درباره درستی یا نادرستی مطلبی اظهار کند (الصراف، ۲۰۱۰: ۶۱). گوینده در این نوع کنش باور خویش را نشان می‌دهد و وقایع و پدیده‌های جهان بیرون را توصیف می‌کند و می‌گوید وقایع و امور در جهان بیرون چگونه هستند (عائشه، ۲۰۰۹: ۷۷). چند نمونه از افعالی که در این نوع کنش کاربرد دارند عبارتند از: بیان کردن، تکذیب کردن، تأیید کردن، شرح دادن، تصحیح کردن، دلیل آوردن، بودن، صبر کردن، انتظار داشتن، بحث کردن، اعتراض کردن، معرفی کردن و...

جدول مربوط به آرایش کارگفت‌های تصریحی یا اظهاری (FR)

دوزخیان				بهشتیان			
تعداد	نوع	مشخصات آیه	متن آیه	تعداد	نوع	مشخصات آیه	متن آیه
۱	اعتراض کردن	۴۵ اعراف	الذین یصدون عن سبیل الله ویبغونها عوجا وهم بالأخره	۱	اثبات کردن	۴۴ اعراف	قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا

			کفرون				
۲	اقرار کردن	۴۸ غافر	انا کل فیها ان الله قد حکم بین العباد	۱	بیان کردن	۲۵ بقره	هذا الذی رزقنا من قبل
۲	اعتراض کردن	۳۳ سبأ	بل مکر الیل والنهار اذا تأمرونا ان نکفر بالله ونجعل له اندادا	۱	گفتن	۴۶ اعراف	ان سلام علیکم
۱	گزارش دادن	۲۹ فرقان	لقد اضلنی عن الذکر بعد اذ جاءنی	۱	اقرار کردن	۲۰ الحاقه	انی ظننت انی ملاق حسابه
۲	دلیل آوردن	۲۱ ابراهیم	لو هدثنا الله لهدیناکم سواء علینا اجز عنا ام صبرنا ما لنا من محیص	۱	گزارش دادن	۵۱ صافات	انی کان لی قرین
۱	دلیل آوردن	۳۷ احزاب	ربنا انا اطعنا سادتنا وکبراءنا فاضلونا السببلا	۲	اقرار کردن	۵۷ صافات	ولولا نعمه ربی لکننت من المحضرین
۱	گفتن	۴۳ مدثر	لم نک من المصلین	۱	گزارش دادن	۵۳ صافات	اذا متنا وکنا ترابا وعظاما انا لمدینون
۱	گفتن	۴۴ مدثر	لم نک نطعم المسکین	۱	اقرار کردن	۲۷ طور	فمن الله علینا ووقینا عذاب السموم
۱	گفتن	۴۵ مدثر	و کنا نخوض مع الخائضین	۲	اظهار کردن	۲۸ طور	انا کنا من قبل ندعو هانه هو البر الرحیم
۱	گفتن	۴۶ مدثر	و کنا نکذب بیوم الدین	۱	گزارش دادن	۵۲ صافات	اے نک لمن المصدقین
۱	گفتن	۴۷ مدثر	حتی اتنا الیقین	۱	اقرار کردن	۲۶ طور	انا کنا قبل فی اهلنا مشفقین
۱	دلیل	۹۷ نساء	کنا مستضعفین				

	آوردن		فی الارض				
۲	گفتن	۱۳ مؤمنون	لثنا یوما أو بعض یوم فستل العادین				
۱	دلیل آوردن	۲۸ صافات	إنکم کتتم تأتوننا عن الیمین				
۲	اقرار کردن	۱۰۶ مؤمنون	ربنا غلبت علینا شقتونا				
۲	تکذیب کردن	۳۰ صافات	ما کان لنا علیکم من سلطن بل کتتم قوما طاغین				
۲	دلیل آوردن	۳۱ سبأ	لولا انتم لکنا مؤمنین				
۱	اظهار کردن	۸۴ غافر	ءامنا بالله وحده وکفرنا بما کنا به مشرکین				
۱	اقرار کردن	۹۸ شعراء	اذا نسویکم برب العلمین				
۱	گزارش دادن	۹۹ شعراء	وما اضلنا الا المجرمون				
۲	اقرار کردن	۹ ملک	بلی قد جاءنا نذیر فکذبنا				
۱	بیان کردن	۳۱ صافات	فحق علینا قول ربنا انا لذائقون				
۴	اعتراض کردن	۵۲ یس	یویلنا من بعثنا من مرقدنا هداما وعد الرحمن وصدق المرسلون				

مثال کارگفت‌های بهشتیان:

الف) قد وجدنا ما وعدنا ربنا حقا: در این گفتار بهشتیان به تحقق وعده‌های که خداوند در دنیا به آن‌ها داده بود، اقرار می‌کنند. به بیان دیگر، در این عبارت بهشتیان دوست دارند با صراحت به همه اعلام کنند که در نهایت اعتماد آن‌ها به خداوند و کلام او کارساز شده است.

ب). هذا الذی رزقنا من قبل: در این گفتار بهشتیان در مورد نعمت‌های دنیوی و اخروی خداوند با هم گفت‌وگو می‌کنند.

مثال کارگفت اظهاری دوزخیان:

الف) ربنا انا اطعنا سادتنا و کبراءنا فاضلونا السببلا: در این گفتار دوزخیان علت گمراهی خود را پیروی از پیشینیان‌شان گزارش می‌دهند. در واقع، دوزخیان با این گفته‌ها در پی توجیه یا دلیل آوردن گمراهی‌شان هستند و از این رو، کارگفت فوق، اظهاری است.

ب) ان الله قد حکم بین العباد: در این گفتار دوزخیان در مورد عدل بی‌چون و چرای خداوند گفت-وگو می‌کنند و به نوعی اذعان دارند که داوری خداوند بر اساس عدالت است و هیچ حرف و حدیثی بر آن وارد نیست.

۲-۲-۳. کارگفت ترغیبی (Directive)

هدف این نوع کنش ترغیب مخاطب برای انجام کاری و قرار دادن شنونده در حالت تکلیف و اجبار برای انجام عملی است. محتوای گزاره ایی این نوع کنش این است که شنونده کنشی را در آینده انجام می‌دهد. این نوع کنش جهان بیرون را با کلماتی که بیان می‌شود، مطابقت می‌دهد (لعور، ۱۴۴: ۲۰۱۱). کارگفت ترغیبی به بیان خواست‌ها و تمایلات گوینده آن می‌پردازد (زرقانی و اخلاقی، ۱۳۹۱: ۶۸). چند نمونه از افعالی که در این نوع کنش کاربرد دارند، عبارتند از: دستور دادن، پیشنهاد کردن، اجازه دادن، خواهش کردن، التماس کردن، القا کردن، دعوت کردن، سؤال کردن، روحیه دادن، اطمینان دادن و...

جدول مربوط به آرایش کارگفت‌های ترغیبی (FD)

دوزخیان				بهشتیان			
تعداد	نوع	مشخصات آیه	متن آیه	تعداد	نوع	مشخصات آیه	متن آیه
۱	درخواست کردن	۱۵۰ اعراف	ان افیضوا علینا من الماء او مما رزقکم الله	۱	پرسش کردن	۱۴۴ اعراف	فهل وجدتم ما وعد ربکم حقا
۲	درخواست کردن	۴۷ غافر	انا کنا لکم تبعا فهل انتم مغنون عنا نصیبا من النار	۱	پیشنهاد دادن	۱۹ الحاقه	هاؤم اقرءوا کتبیه

۱	درخواست کردن	۴۹ غافر	ادعوا ربکم یخفف عنا یوما من العذاب	۱	پرسش کردن	۴۲ مدثر	ما سلکم فی سقر
۱	درخواست کردن	۷۷ زحرف	یمالک لیقض علینا ربک قال إنکم ما کثون	۱	پرسش کردن	۵۸ صافات	فما نحن بمیتین
۱	درخواست کردن	۵۴ صافات	هل انتم مطعون	۱	پرسش کردن	۵۹ صافات	الا موتنا الاولی وما نحن بمعدیین
۲	درخواست کردن	۱۱ غافر	ربنا امتنا اثین واحیبتنا اثین فاعترفنا بذنوبنا فهل الی خروج من سبیل				
۱	پرسش کردن	۴۴ شوری	لهل الی مرد من سبیل				
۱	هشدار دادن	۸ قمر	هذا یوم عسر				
۱	درخواست کردن	۱۳ حدید	انظرونا نقتبس من نورکم				
۱	پرسش کردن	۱۴ حدید	الم نکن معکم قالوا بلی				
۱	پرسش کردن	۲۵ طه	رب لم حشرتنی أعمی وقد کنت بصیرا				
۱	درخواست کردن	۲۹ فصلت	ربنا ارنا الذین اضلانا من الجن والانس نجعلهما تحت اقدامنا لیکونا من الاسفلین				
۱	پرسش کردن	۲۱ ابراهیم	الضعفاء للذین استکبروا انا کنا لکم تبعاً فهل انتم				

			مغنون عنا من عذاب الله من شیء				
۱	التماس کردن	۹۹ مؤمنون	رب ارجعون				
۱	حسرت خوردن	۵۶ زمر	یحسرتی علی ما فرطت فی جنب الله و ان كنت لمن السخرین				
۲	درخواست کردن	۱۲ سجده	ربنا ابصرنا و سمعنا فارجعنا نعمل صلحا انا موقنون				
۱	پرسش کردن	۲۱ فصلت	قالوا لجلودهم لم شهدتم علينا				
۱	درخواست کردن	۲۲ فاطر	ربنا اخرجنا نعمل صلحا غیر الذی کنا نعمل				
۱	درخواست کردن	۴۴ ابراهیم	ربنا اخرنا الی اجل قریب نجب دعوتک و تتبع الرسال				
۱	پرسش کردن	۱۰ منافقون	رب لولا اخرتني الی اجل قریب فاصدق واکن من الصلحین				

مثال کارگفت ترغیبی بهشتیان:

الف) فهل وجدتم ما وعد ربکم حقا: در این گفتار بهشتیان از راست بودن تحقق وعده‌هایی خداوند از مشرکان سؤال می‌پرسند.

ب) ما سلکم فی سقر: در این گفتار بهشتیان از دوزخیان علت دوزخی شدنشان را می‌پرسند.

مثال کارگفت ترغیبی دوزخیان:

الف) ان افیضوا علینا من الماء او مما رزقکم الله: در این گفتار دوزخیان درخواست‌هایی چون: آب و دیگر نعمت‌ها را از بهشتیان دارند.

ب) هل الی مرد من سبیل: دوزخیان پس از مشاهده عذاب دردناک الهی سؤال می‌کنند که آیا راه بازگشتی به دنیا وجود دارد.

۲-۲-۴. کارگفت تعهدی (Commissives)

این نوع کنش‌ها کنش منظوری هستند که که توان منظوریشان این است که گوینده را نسبت به تحقق عملی در آینده متعهد می‌سازد و گوینده با قول دادن و یا ادای سوگند متعهد می‌شود که در آینده این کاری را انجام دهد. این کنش برای جلب اطمینان مخاطب ضرورت دارد (الصراف، ۲۰۱۰: ۶۲). افعال نشان دهنده این نوع کارگفت عبارتند از: قول دادن، ضمانت کردن، تعهد دادن، سوگند خوردن و...

جدول مربوط به آرایش کارگفت‌های تعهدی (FC)

دوزخیان				بهشتیان			
تعداد	نوع	مشخصات آیه	متن آیه	تعداد	نوع	مشخصات آیه	متن آیه
۲	تعهد دادن	۱۰۷ مؤمنون	ربنا اخرجنا منها فان عدنا فانا ظالمون	۱	سوگند خوردن	۵۶ صافات	تالله ان کدت لتردین
۱	تعهد دادن	۳۷ قاطر	ربنا اخرجنا نعمل صلحا غیر الذی کنا نعمل	۱	سوگند خوردن	۹۷ شعراء	تالله ان کنا لفی ضلل مبین
۱	تعهد دادن	۱۰۰ مؤمنون	لعلی اعمل صلحا فیما ترکت				
۱	سوگند خوردن	۲۳ انعام	والله ربنا ما کنا مشرکین				
۱	حسرت خوردن	۳۱ انعام	یحسرتنا علی فرطنا فیها				

مثال کارگفت تعهدی بهشتیان:

الف) تالله ان کدت لتردین: در این گفتار بهشتیان سوگند یاد می‌کنند که برخی از همنشینانشان اسباب عذاب آن‌ها را فراهم آورده‌اند.

مثال کارگفت تعهدی دوزخیان:

الف) ربنا اخرجنا منها فان عدنا فانا ظالمون: در این گفتار دوزخیان تعهد می‌دهند که پروردگارا ما را از این عذاب نجات ده که دیگر اعمال گذشته خود را تکرار نمی‌کنیم. به تعبیر جمله شرطی «إن عدنا فانا ظالمون» بیانگر نوعی تعهد است که دیگر از خداوند نافرمانی نخواهند کرد و اگر چنین کنند ظالم‌اند و مستحق دوزخ.

۲-۲-۵. کنش اعلامی (Declaration)

این نوع کنش برای نامگذاری یک واقعه یا اعلام یک رخداد بکار می‌رود. این کنش در مورد کارهایی است که اگر با موفقیت انجام شود سبب تغییراتی در جهان بیرون می‌گردد (مدور، ۲۰۱۲: ۵۲). هدف این کنش اعلام شرایط تازه‌ای برای مخاطب است. در این نوع کنش هم کلمات بیان شده با جهان بیرون مطابقت می‌کنند و هم جهان با کلماتی که گوینده بیان می‌کند. سرل برای این نوع کنش هیچ حالت روانی شناسایی نمی‌کند (فضائلی و نگارش، ۱۳۹۰: ۹۱). افعال نشان دهنده این نوع کارگفت عبارتند از: اعلام کردن، منصوب کردن، نام‌گذاری کردن، لقب دادن و نظایر آن.

جدول مربوط به آرایش کارگفت‌های اعلانی (AF)

دوزخیان			بهشتیان		
نوع	مشخصات آیه	متن آیه	نوع	مشخصات آیه	متن آیه
		.			.

نتیجه‌گیری

براساس بررسی و مقایسه‌ده‌های موجود در جدول‌های مربوط به کارگفت‌های گفتمان بهشتیان و دوزخیان در قرآن کریم این نتایج حاصل شد که:

کارگفت عاطفی، کارگفت پایه در این دو گفتمان است. از این کارگفت گوینده برای بیان احساسات شخصی خود و حالات روحی اش استفاده می‌کند که قابلیت صدق و کذب ندارد بلکه مطابق واقعیت است. در این گفتار دوزخیان با مشاهده نتایج اعمال خود همواره در حال حسرت خوردن که چرا از حق پیروی نکردند و پشیمانند از اینکه چرا از پیروان و بزرگان خود که مشرک بوده‌اند، پیروی کردند در نتیجه شروع به سرزنش کردن خود و پیشوایان خود می‌کنند. بهشتیان نیز با مشاهده اعمال و جایگاه خود در مرحله شکرگذاری از خداوند درآمده‌اند که خداوند به وعده‌هایش تحقق بخشید و از مالکان بهشت شدند و در این میان نیز برخی جهنمیان را سرزنش می‌کنند که چرا وعده‌هایی که بزرگان‌شان داده بودند، هیچ نتیجه‌ایی نداشت. پس از کارگفت عاطفی، بیشترین تعداد حضور مربوط به

کارگفت اظهاری است که گوینده در این نوع کنش باور خویش را نشان می‌دهد و برخی وقایع و حوادث پیرامون را توصیف می‌کند. دوزخیان در برخی گفتارهای خود نسبت به پیشوایان خود حالت اعتراض دارند و گاهی دلیل گمراهی خود را پیروی از آن‌ها گزارش می‌دهند. دوزخیان در جاهای دیگر اقرار می‌کنند که ما در صف نمازگزاران، در زمره اطعام دهنده یتیمان و مسکینان نبودیم و همواره دین حق را انکار می‌کردیم که اکنون در گروه دوزخیان قرار گرفتیم. بهشتیان نیز کارگفت اظهاری را در گفتارهایی که بیشتر نشان دهنده اقرار آن‌ها نسبت به پذیرش حق و نپذیرفتن باطل است، به کار برده‌اند. کمترین کارگفت استفاده شده در این جدول‌ها کارگفت اعلانی است که مربوط به نامگذاری یک واقعه و اعلان یک رخداد است که در هیچ یک از گفتمان‌های بهشتیان و دوزخیان بکار برده نشده است. جدول زیر گویای توضیحات بالاست:

جدول گزارش تکرار انواع کارگفت در گفتگوی بهشتیان

کنش	عاطفی	اظهاری	ترغیبی	تعهدی	اعلامی
فراوانی	۱۷	۱۳	۵	۲	۰
درصد	%۴۶	%۳۵	%۱۳/۵	%۵	۰

جدول گزارش تکرار انواع کارگفت در گفتگوی دوزخیان

کنش	عاطفی	اظهاری	ترغیبی	تعهدی	اعلامی
فراوانی	۳۶	۳۴	۲۳	۶	۰
درصد	%۳۶	%۳۴	%۲۳	%۶	۰

منابع

الف) منابع عربی

- أخدوش، الحسین، (۲۰۱۶)، نظرية أفعال اللغة لدى الفيلسوف أوستين أسسها وحدودها الفلسفية، بی‌جا. بلخیر، عمر؛ فاطمة الزهراء بوكرمة، (۲۰۱۳)، «نحو القراءة جدید للتراث العربی والإسلامی بالوقوف علی تداولية الأفعال الكلامية»، اتحاد مدرسی اللغة العربية باندونسیا.
- بوقرومه، حکیمه، (بی‌تا)، «نظریة الأفعال الكلامیه عند أوستین و سیرل و دورها فی البحث التداولی»، جامعة المسیلة.
- الحنفی، فائز، (۲۰۱۵)، «قصة مسرحية عن أبي ذر الغفاري - دراسة عن أفعال الكلام»، رسالة الجامعة سونان. حاقه، عبدالکریم، (۲۰۱۶)، «ابلاغية الخطاب القرآني من منظور لسانيات النص - دراسة في السورة البقرة»، رسالة الدكتوراه جامعة محمد خيضر بسكرة.
- الصراف، علی محمود حجي، (۲۰۱۰)، الأفعال انجازية في العربية المعاصر، ط ۱، القاهرة: المكتبة الآداب.

- صحراوی، سناء، (۲۰۱۴)، «أفعال الكلام في الرواية الأسود يليق بك حيث في التشكيل التداولي السردی»، رسالة الماجستير، الجامعة حمه لخضر-الوادی.
- عبدالسلام، یسمینة، (۲۰۱۴)، «نظرية الأفعال الكلامية في ظل جهود أوستين»، *المخبر أبحاث في اللغة والأدب الجزائري*، ش ۱۰، صص ۹۹-۱۱۵.
- عائشة، بوزید، (۲۰۰۹)، «الأفعال الكلامية في الشعر السياسي لنزار قباني، مشروع اللسانيات التداولية»، رسالة جامعة وهران.
- فتینة، لادا عدنان، (۲۰۱۵)، «تحليل مسرحية مغامرة رأس المملوك جابر وفق نظرية الفعل الكلامی»، *سلسلة الآداب والعلوم الإنسانية المجلد*، ش ۱، صص ۱۴۶-۱۳۱.
- طالبی، إنسیه، (۲۰۱۵)، «دراسة الخطبة الجهادية لأمير المؤمنين علي (عليه السلام) على ضوء نظرية الأفعال الكلامية»، *بحوث في اللغة العربية بجامعة إصفهان*، ش ۱۲، صص ۷۶-۵۷.
- لعور، آمنة، (۲۰۱۱)، «الأفعال الكلامية في السورة الكهف دراسة تداولية»، رسالة الماجستير جامعة منتوري، قسنطينة.
- مدور، محمد، (۲۰۱۲)، «نظرية الأفعال الكلامية بين التراث العربية والمناهج الحديثة دراسة تداولية»، *الوحدات للبحوث والدراسات*، ش ۱۶، صص ۵۷-۴۷.
- ب) منابع فارسی**
- ایشانی، طاهره؛ نعمتی قزوینی، معصومه، (۱۳۹۳)، «تحلیل خطبه حضرت زینب سلام الله علیها در کوفه براساس نظریه کنش گفتار»، *فصلنامه تخصصی مطالعات قرآن و حدیث سفینه*، ش ۴۵، صص ۵۱-۲۵.
- جبری، سوسن؛ مریم جعفری، (۱۳۹۵)، «بازتاب شرایط اجتماعی کنش‌های گفتاری تفسیر عرفانی کشف الاسرار»، *مجله زبان و ادبیات فارسی*، ش ۲۳۳، صص ۹۳-۷۱.
- جلالی، مریم؛ معصومه صادقی، (۱۳۹۴)، «بررسی سطوح گفتاری زنان در گرشاسب‌نامه»، *فصلنامه پژوهش‌های ادبی و بلاغی*، ش ۸، صص ۳۱-۲۰.
- جلالی، مریم؛ معصومه صادقی، (۱۳۹۵)، «کنش‌های گفتاری و ارتباط آن با جنسیت و طبقه اجتماعی در گرشاسب‌نامه»، *فصلنامه پژوهش‌های ادبی و بلاغی*، ش ۱، صص ۱۰۵-۸۱.
- حسینی معصوم، سید محمد؛ فاطمه خاوری، (بی‌تا)، «مقایسه کنش‌های گفتار در پیامک‌های فارسی زنان و مردان جوان بر اساس طبقه‌بندی سرل»، *مجله زبان و زبان‌شناسی*، ش ۱، صص ۸۸-۷۵.
- حسینی معصوم، سیدمحمد؛ عبدالله رادمرد، (۱۳۹۳)، «تأثیر بافت زمانی - مکانی بر تحلیل کنش گفتار؛ مقایسه فراوانی انواع کنش‌های گفتار در سوره‌های مکی و مدنی قرآن کریم»، *دوماهنامه جستارهای زبانی*، ش ۳، صص ۹۲-۶۵.

خراسانی، زهرا، (۱۳۸۲)، نقش گفت‌وگو در قصه‌های قرآنی، *فصلنامه شهرزاد*، ش ۳، صص ۱۹-۱۲. خزاعی، سارا؛ مریم سلطان‌بیاد و محمودرضا قربان صباغ، (۱۳۹۵)، «تحلیل فمینیسمی گفتمان و توازن قدرت در رمان شمال و جنوب الیزابت گاسل بر پایه نظریه کنش‌های گفتاری جان سرل»، *فصلنامه مطالعات زبان و ترجمه (دانشکده ادبیات و علوم انسانی)*، ش ۲، صص ۴۴-۲۳.

دل‌افکار، علیرضا؛ محمدحسن صانعی‌پور و مهدی ارجمندفر، (۱۳۹۳)، «مؤلفه‌های کاربردشناختی انذار در داستان حضرت شعیب علیه‌السلام»، *دو فصلنامه علمی پژوهشی - پژوهش‌های زبان‌شناسی قرآن*، ش ۵، صص ۱۰۴-۹۱.

رجب‌زاده، مهدی، محمدرضا پهلوان‌نژاد و محمدرضا فخرروحانی، (۱۳۸۹)، «تحلیل متن‌شناسی زیارت‌نامه حضرت امام رضا (علیه السلام) بر پایه نظریه کنش‌گفتار»، *مجله ذهن*، ش ۳، صص ۱۳۹-۱۲۲.

زرقانی، سید مهدی؛ الهام اخلاقی، (۱۳۹۱)، «تحلیل ژانر شطح براساس نظریه کنش‌گفتار»، *دو فصلنامه علمی - پژوهشی ادبیات عرفانی دانشگاه الزهراء*، ش ۶، صص ۸۰-۶۱. عبداللهی، محمدعلی، (۱۳۹۳)، «نظریه افعال گفتاری»، *فصلنامه علمی پژوهش دانشگاه قم*، ش ۴، صص ۱۱۹-۹۳.

فضائلی، سیده مریم؛ نگارش، محمد، (۱۳۹۰)، «تحلیل خطبه پنجاه و یکم نهج البلاغه براساس طبقه‌بندی سرل از کنش‌های گفتاری»، *مطالعات و اسلامی: علوم قرآن و حدیث*، ش ۸۶، صص ۱۱۸-۸۱.

کاظمی، فروغ، (۱۳۹۴)، «جستاری در نهج البلاغه از منظر نظریه زبانی کارگفت»، *دو فصلنامه علمی - پژوهشی صحیفه مبین*، ش ۵۵، صص ۳۸-۷.

محمودی بختیاری، بهروز؛ سید مصطفی خمینی، (۱۳۹۱)، «بررسی نوبت‌گیری و کنش‌های گفتاری در نمایش‌نامه‌ی آهسته با گل سرخ با تکیه بر مطالعات سبک‌شناسی درام»، *نشریه هنرهای زیبا - هنرهای نمایشی و موسیقی*، ش ۲، صص ۶۰-۵۳.

یوسف‌آبادی، فائزه، داوود سیفی قره‌یتاق و عبدالباسط عرب یوسف‌آبادی، (۱۳۹۴)، «مطالعه کارگفت‌های نامه مقام معظم رهبری به جوانان اروپا و آمریکای شمالی»، *فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج*، ش ۶۷، صص ۲۳-۵.

تحليل الأفعال الكلامية في حوار أهل الجنة وأهل النار في القرآن الكريم

أويس محمدي*

^١ أستاذ مساعد، قسم اللغة الفارسية وآدابها، كلية العلوم الإنسانية والعلوم الرياضية، جامعة كنبدا كاوس، كنبدا كاوس، إيران.

معلومات المقالة	الملخص
نوع المادة: مقالة محكمة	يُعد عنصر الحوار أو المحاوراة في القرآن من المفاهيم المهمة التي استخدمها الله تعالى لتحقيق وعده. وللحوار في القرآن أنواع متعددة، منها الحوار بين أهل الجنة وأهل النار، حيث يتبادلون الحديث والجدال بعد مشاهدة أعمالهم وما نالوه من عقاب أو ثواب. لذا، تسعى هذه الدراسة -بمنهج وصفي تحليلي- إلى مقارنة الخطاب بين أهل النار وأهل الجنة في ضوء نظرية الأفعال الكلامية لـ"سيرل". ويمكن من خلال هذا المنهج فهم الجوانب الدقيقة والمختلفة للمعاني النصية. وعليه، يحاول هذا البحث تحليل الأفعال الكلامية في الحوارات بين أهل الجنة وأهل النار -التي تجري في سياق فريد من نوعه-. إن الفعل الكلامي الأساسي في لغة حوار أهل الجنة وأهل النار هو الفعل الانفعالي، لأن لغة أهل النار تُستخدم في الغالب للتعبير عن حالاتهم النفسية، مثل: الندم والحسرة والخوف، بينما تُستخدم لغة أهل الجنة في التعبير عن الشكر والدعاء وتوجيه اللوم لأهل النار.
تاريخ الوصول: ١٤٤٥/١١/٢٦	
تاريخ القبول: ١٤٤٦/٠٢/٠٧	
	الكلمات المفتاحية: الفعل الكلامي، حوار أهل الجنة، حوار أهل النار، القرآن الكريم.

الاقتباس: محمدي، أ. (١٤٤٦). تحليل الأفعال الكلامية في حوار أهل الجنة وأهل النار في القرآن الكريم، مقالة محكمة، السنة ١،

العدد ٢، صص ٢٧٣-٢٩٨.

DOI: 10.22034/jisall.2025.510062.1043

حقوق التأليف والنشر © المؤلفون.

الناشر: جامعة زابل.

An Analysis of Speech Acts in the Dialogue Between the Dwellers of Paradise and the Inhabitants of Hell in the Holy Quran

Ovais Mohammadi, (corresponding author): Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Faculty of Humanities and Sports Sciences, Gonbad Kavous University, Gonbad Kavous, Iran.
Email: oveis.mohammadi@gonbad.ac.ir

Introduction

Speech act theory, a subfield of applied linguistics, emerged to challenge the imitative perspective of discourse that focuses exclusively on its executive and descriptive functions (Sahrawi, 2014, p. 29). This framework situates language within the context of human action, examining the purposes and objectives realized through utterances (Fadaeli & Negarish, 2011, p. 84). Drawing on the works of J.L. Austin, the theory's founder, and his student John R. Searle who expanded it, speech acts are conceptualized as social actions manifested through verbal expression. Consequently, speech acts evolve through the deliberate use of language to articulate intentions (ibid., p. 28). Austin, a moral philosophy professor at Oxford University, developed speech act theory in opposition to positivist views of meaning. His framework directly counters three foundational principles of positivist logic: (1) declarative sentences constitute language's primary form; (2) language's principal function is factual communication; and (3) sentence meaning can be categorically evaluated as true or false.

Methodology

Building upon this theoretical foundation, the present study comprehensively analyzes speech acts employed in dialogues between the inhabitants of Paradise and Hell in the Quran. This examination aims to enhance understanding of these verses while establishing a framework for practical interpretation. The research hypothesizes four predominant speech act types in these texts: declarative, persuasive, emotional, and commissive, with emotional speech acts emerging as the fundamental category across most dialogues.

Discussion and Results

The Quran represents a transcendent literary masterpiece with a uniquely influential style. Its content addresses humanity's most essential concerns,

offering comprehensive guidance from creation to the Day of Judgment. Scholarly analysis of its narrative techniques—particularly through modern theoretical lenses—remains crucial for both Muslim and non-Muslim researchers. Dialogue constitutes one of the Quran's primary stylistic devices, serving as a powerful rhetorical tool to demonstrate God's oneness, resurrection, and the Prophet's mission (PBUH), while illustrating the debates he conducted with his contemporaries (Haqa, 2016, p. 243). Quranic dialogue surpasses conventional storytelling by establishing narrative frameworks that prompt audiences to contemplate unfolding events from their inception.

The Quran's dialogic elements manifest in multiple forms: divine-human communication and inter-human discourse. Particularly significant are the exchanges between Paradise-dwellers and Hell's inhabitants, where groups debate their respective actions and consequences. This study examines these interactions through speech act theory—a landmark development in linguistic philosophy pioneered by Oxford scholar J.L. Austin. Contrary to positivist assumptions, Austin maintained that: (1) declarative sentences don't monopolize language; (2) communication extends beyond information transfer; and (3) truth-value assessment cannot be universally applied (Bukrumah, n.d., p. 4). Subsequent scholars, including Searle, demonstrated that language functions transcend mere reality-description, encompassing diverse verbal actions. This contrasts with traditional philosophical views that reduced language to world-representation, making truth the central concern of language philosophy (Bulkhair & Bukrumah, 2013, pp. 2-3).

Conclusion

Comparative analysis of Paradise/Hell dialogues reveals emotional speech acts as the foundational category. These utterances express speakers' affective states—immune to truth valuation yet reality-consistent. Hell's inhabitants consistently demonstrate regret for rejecting truth and following polytheistic leaders, culminating in self-reproach and accusations. Conversely, Paradise-dwellers express gratitude for divine promises fulfilled, while reproaching certain Hell-bound individuals for following empty promises. Declarative speech acts emerge as the second most frequent category, serving to affirm beliefs or describe circumstances. Hell's residents employ these to protest against their leaders, attribute their misguidance to blind obedience, and confess specific transgressions: prayer neglect, failure to aid orphans and the poor, and religious denial—all cited as determinants of their infernal fate.

References

- Abdelsalam, Y. (2014). The theory of speech acts in light of Austin's contributions. *Research Laboratory in Algerian Language and Literature, 10*, 99-115. {In Arabic}
- Abdollahi, M. A. (2014). The theory of speech acts. *Scientific Research Journal of Qom University, 4*, 93-119. {In Persian}
- Aisha, B. (2009). *Speech acts in the political poetry of Nizar Qabbani: A project in pragmatic linguistics* [Master's thesis]. University of Oran. {In Arabic}
- Akhdash, Al-Hussein. (2016). *The theory of speech acts in the philosophy of Austin: Its foundations and philosophical limits*. No publisher. {In Arabic}
- Al-Sarraf, A. M. H. (2010). *Performative verbs in modern Arabic* (1st ed.). Cairo: Al-Adab Library. {In Arabic}
- Balkhair, O., & Boukrama, F. Z. (2013). Toward a new reading of Arab and Islamic heritage by examining the pragmatics of speech acts. *Union of Arabic Language Teachers in Indonesia*. {In Arabic}
- Bougrouma, H. (n.d.). *The theory of speech acts in Austin and Searle and their role in pragmatic research*. University of M'sila. {In Arabic}
- Delafkar, A., Saneipour, M. H., & Arjmandfar, M. (2014). Pragmatic components of warning in the story of Prophet Shuaib (AS). *Quranic Linguistics Research, 5*, 91-104. {In Persian}
- Eshani, T., & Nemati Qazvini, M. (2014). Analysis of the sermon of Hazrat Zainab (AS) in Kufa based on speech act theory. *Safinah Journal of Quranic and Hadith Studies, 45*, 25-51. {In Persian}
- Fazaeli, S. M., & Negaresh, M. (2011). Analysis of Sermon 51 of Nahj al-Balagha based on Searle's classification of speech acts. *Islamic Studies: Quran and Hadith Sciences, 86*, 81-118. {In Persian}
- Hanafi, F. (2015). A theatrical story about Abu Dharr al-Ghifari: A study of speech acts. *Sunan University Journal*. {In Arabic}
- Haqqa, A. (2016). *The communicative discourse of the Qur'an from the perspective of text linguistics: A study of Surah Al-Baqarah* [Doctoral dissertation]. University of Mohamed Khider, Biskra. {In Arabic}
- Hosseini Ma'sum, S. M., & Khawari, F. (n.d.). A comparison of speech acts in Persian SMS messages of young men and women based on Searle's classification. *Journal of Language and Linguistics, 1*, 75-88. {In Persian}

- Hosseini Ma'sum, S. M., & Radmard, A. (2014). The effect of spatiotemporal context on speech act analysis: A comparison of speech act frequency in Meccan and Medinan surahs of the Quran. *Linguistic Explorations*, 3, 65-92. {In Persian}
- Jaberi, S., & Jafari, M. (2016). The reflection of social conditions on speech acts in the mystical interpretation of Kashf al-Asrar. *Persian Language and Literature Journal*, 233, 71-93. {In Persian}
- Jalali, M., & Sadeghi, M. (2015). Examining speech levels of women in Garshasnameh. *Literary and Rhetorical Research*, 8, 20-31. {In Persian}
- Jalali, M., & Sadeghi, M. (2016). Speech acts and their relation to gender and social class in Garshasnameh. *Literary and Rhetorical Research*, 1, 81-105. {In Persian}
- Kazemi, F. (2015). An inquiry into Nahj al-Balagha from the perspective of speech act theory. *Sahifeh Mobin Journal*, 55, 7-38. {In Persian}
- Khazaei, S., Sultan-Beyad, M., & Ghorban Sabbagh, M. R. (2016). Feminist discourse analysis and power balance in Elizabeth Gaskell's *North and South* based on John Searle's speech act theory. *Language and Translation Studies*, 2, 23-44. {In Persian}
- Khorasani, Z. (2003). The role of dialogue in Quranic stories. *Shahrazad Journal*, 3, 12-19. {In Persian}
- Ladha, F. A. (2015). Analysis of the play "The Adventure of the Slave Jaber's Head" according to speech act theory. *Series of Humanities and Social Sciences*, 1, 131-146. {In Arabic}
- Laour, A. (2011). *Speech acts in Surah Al-Kahf: A pragmatic study* [Master's thesis]. University of Mentouri, Constantine. {In Arabic}
- Madour, M. (2012). The theory of speech acts between Arab heritage and modern approaches: A pragmatic study. *Al-Wahat for Research and Studies*, 16, 47-57. {In Arabic}
- Mahmoudi Bakhtiari, B., & Khomeini, S. M. (2012). Turn-taking and speech acts in the play *Ahista ba Gol-e Sorkh* with an emphasis on stylistic studies in drama. *Fine Arts Journal: Performing Arts and Music*, 2, 53-60. {In Persian}
- Rajabzadeh, M., Pahlavannejad, M. R., & Fakhr Ruhani, M. R. (2010). A textual analysis of the pilgrimage of Imam Reza (AS) based on speech act theory. *Mind Journal*, 43, 122-139. {In Persian}

- Sahraoui, S. (2014). *Speech acts in the novel "Black Suits You" in narrative pragmatic formation* [Master's thesis]. University of Hamma Lakhdar, El Oued. {In Arabic}
- Talebi, I. (2015). A study of the jihad sermon of Imam Ali (AS) in light of speech act theory. *Research in Arabic Language at Isfahan University*, 12, 57-76. {In Arabic}
- Yousef-Abadi, F., Seyfi Qara Yataq, D., & Arab Yousef-Abadi, A. (2015). A study of speech acts in the letter of the Supreme Leader to the youth of Europe and North America. *Basiq Strategic Studies*, 67, 5-23. {In Persian}
- Zarghani, S. M., & Akhlaqi, E. (2012). Genre analysis of *Shat'h* based on speech act theory. *Mystical Literature Journal of Al-Zahra University*, 6, 61-80. {In Persian}